

Konstnärernas Riksorganisation.

Hornsgatan 103
11728 Stockholm
kro@kro.se
+46 (0)8 54 54 20 80

MU-avtal och enprocentsregeln i regionala kulturplaner

Konstnärernas Riksorganisation, 2024.
Rapporten är sammanställd av Jon Brunberg.

Inledning

Som en del av kultursamverkansmodellen tar regionerna vart tredje till fjärde år fram kulturplaner som ligger till grund för statliga bidrag för regionala kulturverksamheter och som är styrande för regionernas arbete med samverkan inom modellen. Kulturplanernas skrivningar har därför en stor kulturpolitisk och konstnärspolitisk betydelse.

Den här rapporten innehåller sammanställd information om förekomsten av skrivningar om *avtalet för medverkans- och utställningsersättning (MU-avtalet)* och *enprocentsregeln* i aktuella kulturplaner från de 20 regioner som ingår i kultursamverkansmodellen.

MU-avtalet har slutits mellan svenska staten å ena sidan och Konstnärernas Riksorganisation, Föreningen Svenska Tecknare och Svenska Fotografers Förbund å andra sidan. Avtalet reglerar skyldigheten för statliga arrangörer att förhandla om och betala ersättning till upphovspersoner för visning och/eller framförande av verk vid utställning men avser även att etablera en god branschpraxis avseende villkor och ersättningar till upphovspersoner för utställning av verk för andra arrangörer än statliga.¹

Enprocentsregeln innebär att minst en procent av budgeten vid ny-, om- och tillbyggnationer av fastigheter, infrastruktur och offentliga miljöer investeras i byggnadsanknuten konstnärlig gestaltning. Principen tillämpas av 55% av regionerna och 41% av kommunerna i Sverige och har bidragit till att den offentliga konsten är ett de mest tillgängliga konstnärliga uttryck vi har i våra livsmiljöer.²

Undersökningen visar att 90% av kulturplanerna, 18 av 20, nämner MU-avtalet och att lika många nämner enprocentsregeln. Däremot uttrycker bara ungefär hälften av regionerna tydligt att de tillämpar MU-avtalet eller enprocentsregeln.

1 Konstnärernas Riksorganisation, *Avtal för konstnärers ersättningar (MU-avtalet) 2024*, <<https://kro.se/rapporter/mu-avtalet-2024/>>.

2 Konstnärernas Riksorganisation, *Enprocentsregeln för konstnärliga gestaltningar av offentliga miljöer*, <<https://kro.se/nyheter/enprocentsregeln-for-konstnarliga-gestaltningar-av-offentliga-miljoer/>>.

Metod

Rapporten fokuserar på förekomsten av formuleringar som rör MU-avtalet och enprocentsregeln i regionala kulturplaner. Dessa indikatorer är särskilt viktiga för bild- och formkonstnärernas villkor och uppdragsmarknad. Vi har sökt efter nyckelord i kulturplanerna som rör MU-avtalet och enprocentsregeln, för att se om dessa båda indikatorer nämns och hur de är formulerade. För en bredare, sektorsövergripande analys av kulturplanernas innehåll och utformning rekommenderar vi KLYS årliga regionala tendensrapport.

Vi har inte undersökt andra regionala styrdokument, beslut och riktlinjer som skulle kunna beröra MU-avtalet eller enprocentsregeln, eller hur väl den praktiska tillämpningen av MU-avtalet eller enprocentsregeln överensstämmer med det som står i kulturplanen.

I undersökningen ingår de kulturplaner som var antagna av respektive region och gällande i regionerna i september 2023. Här ingår alltså inte remissversionerna av kulturplanerna. Den äldsta kulturplanen i undersökningen började gälla 2019 och de senaste 2023. Region Stockholm ingår inte i kultursamverkansmodellen och ingår därför inte i undersökningen.

Resultat

90% av regionerna nämner MU-avtalet och enprocentsregeln i sina kulturplaner

När vi summerar sökningarna kan vi se att 90% av kulturplanerna, 18 av 20, nämner MU-avtalet och att lika många nämner enprocentsregeln. Region Skåne nämner varken MU-avtal eller enprocentsregeln i sin kulturplan. Region Västmanland nämner inte MU-avtalet och Region Sörmland nämner inte enprocentsregeln.

Hälften av regionerna har tydliga formuleringar om tillämpningen

Vi har granskat formuleringarna om respektive indikator, till exempel om de uttrycks som att regionen tillämpar eller ska tillämpa, arbeta efter eller följa dem, om tillämpningen snarare framställs som en rekommendation eller strävan, eller om de beskrivs mer allmänt utan att hänvisa till eller beskriva regionens eget arbete med indikatorn. Utifrån den bedömningen hamnar respektive skrivning under någon av nedanstående kategorier.

Kategorier:

- 0 – MU-avtalet eller enprocentsregeln nämns ej i kulturplanen
- 1 – MU-avtalet eller enprocentsregeln nämns bara i allmänna termer
- 2 – I kulturplanen uppges att MU-avtalet eller enprocentsregeln tillämpas som en rekommendation eller att man verkar för eller strävar mot att tillämpa den.
- 3 – I kulturplanen uppges att regionen följer, tillämpar, arbetar efter MU-avtalet eller enprocentsregeln eller liknande formulering.

Tabell 1: Antal regioner inom de fyra kategorierna

Kategori	MU-avtalet	Enprocentsregeln
Nämns ej (0)	2	2
Allmänna termer (1)	1	3
Rekommendation, strävar mot, verkar för el. dyl. (2)	8	5
Tillämpar, följer, arbetar efter el. dyl. (3)	9	10

Översiktligt resultat av kategoriseringen:

- Ett fåtal regioner formulerar sig bara i allmänna termer och går överhuvudtaget inte in på huruvida regionen tillämpar MU-avtal eller enprocentsregeln eller ej. När det gäller MU-avtalet är det en region och för enprocentsregeln handlar det om tre regioner.
- Åtta av regionerna skriver att de ”verkar för” eller ”rekommenderar”, eller liknande, att arrangörer använder sig av MU-avtalet. Fem av regionerna har liknande formuleringar om enprocentsregeln.
- Nästan hälften av regionerna är tydliga med att de tillämpar MU-avtalet. Hälften av regionerna skriver att de tillämpar, följer eller arbetar efter enprocentsregeln.
- Några av regionerna, som till exempel Region Kalmar och Västra Götaland skriver också detaljerat om finansieringen av MU-avtalet.

Tabell 2: Lista över regioner med kategoriseringar

Region	Kulturplanepериод	MU-avtal	Enprocentsregeln
Blekinge	2022-2025	1	1
Dalarna	2023-2026	2	3
Gotland	2021-2024	3	3
Gävleborg	2023-2026	2	3
Halland	2021-2024	3	3
Jämtland Härjedalen	2019-2023 *	2	3
Jönköping	2023-2025	3	3
Kalmar	2019-2024 **	3	2
Kronoberg	2022-2024	3	2
Norrbotten	2023-2026	3	3
Skåne	2021-2024	0	0
Sörmland	2023-2026	3	0
Uppsala	2023-2026	3	3
Värmland	2022-2024	2	2
Västerbotten	2024-2027	2	2
Västernorrland	2023-2026	2	1
Västmanland	2023-2026	0	2
Västra Götaland	2024-2027	3	1
Örebro	2024-2027	2	3
Östergötland	2024-2027	2	3

* (förlängd till 2023)

** (förlängd till 2023-2024)

Slutsatser

De regionala kulturplanerna är styrande dokument och därför är det också viktigt vad som tas upp i dem och vilka formuleringar som används.

Ur ett konstnärspolitiskt perspektiv är det bra att regionerna skriver in formuleringar om MU-avtalet och enprocentsregeln i kulturplanerna. Det borgar för en långsiktighet vad gäller skäliga ersättningar vid utställningar och för den offentliga konsten.

Vi tycker därför att det är positivt att 90% av regionerna i kultursamverkansmodellen också har formuleringar rörande MU-avtalet och enprocentsregeln, men anser däremot att det är beklagligt att bara knappt hälften av regionerna har formuleringar som kan tolkas som att MU-avtalet och/eller enprocentsregeln ska tillämpas i regionens verksamheter.

Rekommendationer

Vi rekommenderar regionerna att:

- skriva in i kulturplanen att MU-avtalet och enprocentsregeln ska användas
- använda bindande formuleringar rörande MU-avtalet och enprocentsregeln i kulturplanen
- besluta om och skriva in användandet av MU-avtalet och enprocentsregeln även i andra regionala styrdokument
- i kulturplanerna hänvisa till existerande styrdokument där sådana finns
- besluta om att säkerställa finansiering för att utställningsarrangörer med regional finansiering kan tillämpa MU-avtalet vid utställningar i länet
- ställa krav på utställningsarrangörer som erhåller offentliga medel att tillämpa MU-avtalet och särskilt redovisa utbetalda ersättningar till konstnärer som gjorts i enlighet med avtalet uppdelat på medverkans- och utställningsersättning.